

Jornades de Foment de la Investigació

EL RESULTAT DE LA PARTICIPACIÓ DE LES ASSOCIACIONS EN EL GOVERN D'UN ENS PÚBLIC

**(LA UNIVERSITAT JAUME I)
COM A PREÀMBUL D'UNA
DEMOCRÀCIA PARTICIPATIVA
A GRAN ESCALA**

Autor

Santiago J. Cabedo Cercós

*«No hi ha res que la voluntat humana desespere d'aconseguir mitjançant la lliure acció del poder col·lectiu dels individus»
Alexis de Tocqueville*

1. INTRODUCCIÓ

En aquesta comunicació provaré de donar a conèixer l'associacionisme que s'ha configurat en la nostra universitat. A partir dels trets que anirem veient ens farem una idea del tipus d'associacionisme que tenim, de les coses que aporten i de les que s'haurien de rectificar en benefici de la comunitat. La importància de l'associacionisme civil en la nostra societat m'ha menat a estudiar el fenomen des d'un entorn més reduït. La idea no és sinó valorar la necessitat d'una ciutadania potent que siga capaç de retrobar-se amb l'autogovern a través d'una xarxa d'unitats polítiques democràtiques i participatives.

La meua intenció no és la de jutjar el paper de les associacions de manera unilateral i personalitzada, sinó que pretenc observar el dinamisme d'aquestes a l'hora d'aportar coses tant als socis d'aquestes entitats com als membres de la universitat:

(en el reglament del Registre d'Associacions de l'UJI aprovat el 4 de novembre de 1998; article 2, paràgraf 1: «Seran inscrites en el Registre d'Associacions totes aquelles que acrediten que les seues activitats i objectius estan **directament relacionades** amb els principis i finalitats de la Universitat Jaume I»)

Una vegada veiem aquesta part més descriptiva, passaré a defensar filosòficament la necessitat de l'associacionisme com a mecanisme central per a la instal·lació d'una democràcia més oberta. Personalment considere que la democràcia directa en grans societats es tan desitjable com impossible, això no obstant, la democràcia directa sí que es factible en el si d'associacions ben dissenyades. Aprofitem les possibilitats participatives que l'associacionisme simètric pot proporcionar per tal d'assolir una democràcia més justa.

L'objectiu d'aquest estudi és el de proposar una unitat mínima d'acció política per a la societat civil. En la mesura que aconseguim que aquesta unitat siga efectiva i que la ciutadania comence a observar els guanys que ens ofereix l'associació, obtindrem una democràcia més autèntica que no l'actual.

2. L'ASSOCIACIONISME DE L'UJI

Les associacions de l'UJI presenten una **mitjana de 25 socis**. Aquestes xifres són aproximades perquè l'accés a la informació esmentada ha trobat l'obstacle de l'escassa publicitat que les associacions es fan a si mateixes. En els estatuts de moltes d'aquestes no apareixen aquestes dades i el contacte personal amb elles ha estat dificultós o bé impossible.

Aquesta de fet és una de les crítiques que els podríem fer: de què serveix una associació estudiantil (que té un compromís amb la comunitat universitària) si són inaccessibles per a els membres que la configuren?

Aquesta variant del nombre de socis és important atès que la participació dels membres es molt més directa quan les associacions són petites. No tindria cap sentit que l'associat pagara una quota i s'oblidara de la tasca operativa: això seria continuar caient en el paternalisme que l'Estat desplega sobre uns ciutadans que **tan sols voten**. Les associacions no participatives, per tant, no serveixen per a l'objectiu que ací defense. La democràcia interna és un pas imprescindible.

La **tasca del membre** d'una associació ha de ser participativa en sentit ampli. Les associacions de l'UJI no tenen quasibé problemes en aquesta qüestió, però sí que els tenen les macroassociacions estatals o mundials, els líders de les quals s'assemblen molt als líders del *realisme polític*: elitisme polític que tan sols descendeix als ciutadans en temporada de campanya electoral.

Respecte al **percentatge total d'universitaris que són socis** d'alguna associació, aquest es troba entorn del **5%**, una xifra molt baixa si tenim en consideració els factors següents:

- 1) les facilitats que dóna la Universitat a l'hora de permetre l'entrada en registre a l'associació;
- 2) les ajudes econòmiques i d'infraestructura que s'ofereixen (hi ha grups que tenen despatx amb ordinador i material d'oficina a càrrec de la universitat);
- 3) la potència reivindicativa que una associació ben coordinada pot arribar a plantejar (vg. transparència, en la part final);
- 4) els beneficis que els assoliments de les associacions poden reportar al conjunt de la comunitat universitària;
- 5) els beneficis personals (integració social) que experimenta aquell que coopera amb els membres d'un grup;
- 6) l'experiència política per tal d'aportar a la societat una capacitat de treball col·lectiu i de responsabilitat davant dels assumptes públics (una qüestió que s'entrelluca urgent davant del creixent desinterès per la Política).

Ara veurem el tipus d'associacions no claustrals que existeixen en l'UJI i inclourem també alguna valoració sobre aquestes.

Quant al **perfil del membre** d'aquestes associacions, sol ser el d'una persona motivada per 2 tipus d'incentius:

1. altruisme

guanyos morals

plànol de solidaritat

compromís amb la resta de la comunitat

2. interès propi

beneficis estratègics

plànol de l'egoisme

compromís amb un mateix

La mescla d'aquestes dues dimensions pot aportar la solució per a un associacionisme més efectiu:

D'una banda, el compromís mai no és radicalment altruista ja que en el paper d'associat es busca una identitat pròpia i assolir unes metes. Entre els objectius, hi pot haver el de la felicitat. Per tant, el component individual sempre resta present en l'actitud solidària. Una solidaritat sense interessos personals no existeix, la qüestió fonamental és trobar un **individualisme integrador i pluralista** que incorpore els valors col·lectius dins dels mateixos valors de la democràcia liberal.

El problema sorgeix quan no sabem canalitzar aquest component individual. És a dir, quan no som capaços d'acceptar com a nostres els problemes dels altres i fem que l'individualisme siga un egoisme exclusiu basat en l'estratègia i el progrés material. Aleshores, utilitzem a l'altre per tal d'aconseguir beneficis propis i esdevenim en un problema per als altres.

Dues propostes conciliadores entre la solidaritat impersonalista (que ja hem comentat que és tan indesitjable com impossible) i l'individualisme egoista dins del marc de l'associacionisme són:

1. *evitar associar-se per corporativismes exclusius*: cal recuperar un concepte de servei públic per a la comunitat a la qual es pertany (UJI).
2. *trobar un equilibri emancipador entre interès i compromís a dins de les associacions*: amb això es garanteix l'enriquiment individual de l'associat, el qual troba en el treball per i amb els altres un objectiu en si mateix, més enllà d'altres qüestions estratègiques.

La qüestió de la **coordinació interassociativa** augmenta l'eficàcia de les associacions. Però amb prou forces es desenvolupa, ni a nivell micro (UJI) ni a nivell macro. Com que no existeix un intercanvi d'experiències no millora l'acció dels grups. Aquesta manera de «fer cadascú la guerra per la seua part» ho considere part del paradigma individualista que vivim actualment (individualista en sentit restringit, no radical). L'associació s'entén més com un gremi que no com una conjunció d'esforços cooperatius canalitzats cap a objectius de justícia universal. Una altra vegada, la solució rau en la substitució del paradigma de l'individualisme instrumental pel paradigma de l'individualisme integrador: les associacions han d'acceptar els problemes i les reivindicacions de les altres tant com els seus, atès que totes compartesquen un marc de legitimitat (els límits legals de les associacions s'han de supeditar als límits morals: és il·legítima una associació quan no reivindica béns moralment desitjables per al conjunt de la societat en la qual es troba inserida).

En aquest panorama d'intersubjectivitat i cooperació es pot avançar cap a una democràcia participativa que esdevinga garantia del mèrit individual i que, al seu torn, proporcione als membres de la comunitat els elements necessaris per tal d'expandir la seua individualitat fins aconseguir que els altres configuren la seua pròpia existència a través d'un autèntic compromís¹.

La disposició i la reciprocitat són valors per dissenyar un marc associatiu que serveisca com a conducta perquè els afectats no es vegen apartats de la sana responsabilitat de dirigir les seues pròpies vides. Així doncs, les associacions civils han d'estar dispostes a intermediar entre el ciutadà i l'aparell de l'Estat. La participació amb la política institucionalitzada aporta governabilitat i aproxima el ciutadà a una realitat política que ens hem de començar a plantejar: mentre el ciutadà no pense i actue pel seu compte, altres ho faran en nom seu i les associacions ben enteses són l'única força, ara com ara, capaç d'equilibrar una balança del poder que sempre ha estat inclinada cap a una minoria.

3. ANNEX 1

A) Tipus d'associacions registrades en l'UJI:

- a) 10 «**professionals**»- defenen els interessos d'una carrera
- b) 4 «**folklòriques**»- activitats de música i cultura popular
- c) 3 «**oci i temps lliure**»- activitats esportives

- d) 1 «**generalista**»- reivindica valors plurals per a l'UJI
- e) 1 «**politicocultural**»- reivindica una cultura i una llengua
- f) 1 «**religiosa**»- defén i ensenya una religió

B) Classificació de les associacions atenent a criteris de participació dels membres integradors
(quadre de Ruiz, 1994):

1. Èxit intensiu: molts socis amb una alta participació (2).
2. Èxit ritual: molts socis amb una participació baixa (0).
3. Selecció intensiva: pocs socis però molt actius (7).
4. Selecció ritual: pocs socis amb escassa participació (11).

De les 9 (2) + (7) que apareixen amb membres molt actius, 6 són associacions incloses en la lletra *a*) («professionals»).

Conclusió: les associacions que defenen l'interès particular d'una carrera són les més nombroses i les més participatives. En conseqüència, resulten efectives per a la reivindicació concreta.

4. ANNEX 2. ASSOCIACIONS INSCRITES A LA UNIVERSITAT JAUME I

Data de creació Associació

23-Feb-94	E.A.D.E. Consulting
14 març 1994	Infoworks
16 març 1994	Associació Musical Jaume I
16 març 1994	Orfeo universitari «Universitat Jaume I»
13-Abr-94	AEGEE
23 maig 1994	Associació d'Activitats Subaquàtiques universitària de Castelló
30 juny 1994	Germania d'Estudiants Universitaris Jaume I
27 juliol 1995	ATREU
16-Oct-95	AIESEC
6 març 1995	Tuna universitària de la FCHS de Castelló
21 juny 1996	Associació cívica valenciana Tirant lo Blanc
15 maig 1997	Tuna universitària de dret de Castelló
13 juny 1997	Associació Estudiantil «Estudio de la Biblia»
22 maig 1998	Associació Amics de la Natura i l'Esport
22-Oct-98	Club universitari Muntanya de Castelló
7-Abr-98	Grup Local d'Elsa-Castelló
18-Feb-98	AEGAP (Associació Estudiants Gestió i Administració Pública)
2 desembre 1998	ADITEL (Asociación desarrollo informática y telemática)
4 març 1999	AEDI (Associació Estudiants de Disseny Industrial)
25 gener 1999	Camerata 94 – Orquestra de Cambra

5. ANNEX 3. DESCRIPCIÓ: LES TASQUES DE LES ASSOCIACIONS

E.A.D.E. Consulting

Objectius:

- ofereix als futurs empresaris, actualment estudiants, l'aplicació pràctica dels coneixements teòrics adquirits mitjançant els seus estudis;
- promou l'interès i l'atenció del sector empresarial per la capacitat creativa i innovadora dels professionals que produeix aquesta universitat.

Infoworks

(Trabajos Informáticos)

Objectius:

- oferir als estudiants l'aplicació pràctica dels coneixements universitaris mitjançant la seua incorporació al mercat de treball;
- despertar l'interès del món empresarial accentuant les vies de comunicació i col·laboració entre la universitat i l'empresa;
- contribuir a lligar esforços entre estudiants d'escoles i facultats d'Espanya i estudiants europeus a través de conferències, reunions, activitats culturals, viatges o qualsevol altre mitjà que es considere necessari. Aquesta associació es compromet a mantenir informats als socis i a la comunitat universitària en general.

Associació Musical Jaume I

Objectius:

- difusió de la cultura i la música en general. Especialment, promou el coneixement dels instruments de corda

Orfeó universitari «Universitat Jaume I»

Objectius:

- espai on la comunitat universitària pot canalitzar les seues aficions musicocorals
- introduir la música coral dins d'ambients allunyats de la pròpia universitat
- portar a terme una tasca d'investigació musicològica per tal de donar a conèixer obres inèdites d'autors principalment valencians
- participar en trobades, convivències, intercanvis...entre corals universitàries i no universitàries

AEGEE

(Associació dels Estats Generals dels Estudiants d'Europa)

Objectius:

- establir i potenciar trobades entre estudiants i joves de totes les nacions europees i, sobretot, entre estudiants d'estats membres de la Unió Europea
- els instruments per a realitzar la tasca són congressos internacionals i activitats que es coordinen des de la pròpia associació. També es publiquen materials de premsa escrits i audiovisuals

Associació d'Activitats Subaquàtiques Universitària de Castelló

Objectius:

- promoció de la pràctica de l'escafandrista per a fins culturals i lúdics;
- estudi dels fons marins i investigació per a potenciar un medi marí més sa;
- es realitzen concursos de fotografia submarina, conferències relacionades amb el tema i es configuren informes i publicacions per a posar al dia a la comunitat universitària i a la societat en general de l'actual estat del nostre medi marí;
- tasques de formació per als socis i quants participen a les activitats que l'associació organitza.

Germania d'Estudiants Universitaris Jaume I

Objectius:

- la defensa dels drets i els interessos dels estudiants de l'UJI;
- la potenciació de tasques per a assolir una universitat progressista, democràtica, moderna i que siga garantia per a defensar la cultura valenciana.

ATREU

(Associació pel Treball Universitari)

Objectius:

- és una associació connectada al SEF (Servicio de Empleo y Formación) de la Universitat Jaume I. Tasques:
 - gestionar la borsa de treball
 - impartir cursos de formació
 - supervisar el pràcticum de psicologia del treball i de les organitzacions;
 - col·laborar amb les organitzacions del Foro de Empleo y Formación.
- fora del SEF. Tasques:
 - consultoria per a empreses externes (reclutament, selecció de personal...).

AIESEC

(Associació internacional d'estudiants de ciències econòmiques i empresarials)

Objectius:

- fomentar i promoure la comunicació i la cooperació entre regions i nacions a través de les seues comunitats estudiantils;
- millorar i desenvolupar la formació dins dels camps relacionats amb l'economia i la gestió d'empresa;
- proporcionar oportunitats per al desenvolupament de futurs professionals amb una perspectiva internacional;
- dotar d'experiència pràctica als estudiants de les titulacions d'econòmiques i d'empresarials;
- afavorir la participació de la joventut dins del conjunt de la societat.

Tuna universitària de la FCHS de Castelló

Objectius:

- prolongar l'activitat universitària al terreny cultural y musical;
- difondre el nom de la Universitat a la qual representa no només a l'àmbit local sinó també a l'àmbit nacional i internacional;
- formar part íntegra i activa de l'UJI;
- cooperar amb la Facultat per a obtenir un millor funcionament d'aquesta;
- desenvolupar el folklore autòcton.

Associació cívica valenciana Tirant lo Blanc

Objectius:

- aconseguir la plena normalització lingüística, cultural i cívica de la societat valenciana;
- impulsar i fomentar totes aquelles activitats necessàries per a aconseguir aquesta normalització.

Tuna universitària de dret de Castelló

Objectius:

- promocionar i col·laborar per al desenvolupament de les activitats culturals universitàries en general;
- potenciar la cultura tradicional i les arts plàstiques de les comarques de Castelló.

Associació Estudiantil «Estudio de la Biblia»

Objectius:

- integrar els estudiants de secundària, universitaris i titulats universitaris amb la següent intenció:
 - 1) potenciar la informació cristiana
 - 2) recerca i divulgació de factors culturals dins de base bíblica
 - 3) promoure l'estudi de la Bíblia
 - 4) organitzar conferències i exposicions per a realitzar efectivament aquesta tasca

Associació Amics de la Natura i l'Esport

Objectius:

- promoció de les llengües pròpies de la comunitat valenciana;
- defensa del medi ambient;
- foment de la realització de treballs tècnics, científics i artístics relacionats amb l'esport i el medi ambient;
- promoció de l'esport i del respecte al medi ambient mitjançant cursos de formació i programació de diverses activitats participatives;
- desenvolupament de la cultura en general;
- cooperació amb països del tercer món.

Club universitari Muntanya de Castelló

Objectius:

- desenvolupament de les activitats relacionades amb la natura tant en l'àmbit lúdic com en l'àmbit cultural;
- promoure el respecte pel medi ambient a través de programes de participació dels associats i de qualsevol membre de la comunitat universitària.

Grup Local d'Elsa-Castelló

(Associació Europea d'Estudiants de Dret)

Objectius:

- promoció de les relacions professionals d'intercanvi de coneixements i experiències professionals entre estudiants en general i professionals del dret;
- realitzar activitats que apopen la realitat jurídica nacional i internacional a la comunitat universitària i a la societat en general;
- aportar esforços per a aconseguir major justícia a Espanya;
- mantenir informats i assistits legalment els estudiants que ho requeresquen;
- fomentar els contactes i la cooperació entre estudiants de dret de diversos països;
- fomentar la col·laboració i el diàleg amb altres associacions locals, autonòmiques, nacionals i internacionals que perseguesquen els mateixos objectius.

AEGAP

(Associació Estudiants Gestió i Administració Pública)

Objectius:

- defensar els interessos dels estudiants de Gestió i Administració Pública;
- promocionar i difondre la titulació;
- relacionar-se amb altres associacions de dins i fora de la comunitat valenciana;
- organitzar actes informatius i formatius;
- crear una base de dades actualitzada per als estudiants de GAP;
- conèixer les diferents administracions europees i donar a conèixer la reforma administrativa de la Unió Europea;
- mantenir convenis de col·laboració amb les restants associacions, especialment les claustrals, per tal de fer efectives les reivindicacions de la titulació GAP.

ADITEL

(Asociación para el desarrollo de la informática y la telemática)

Objectius:

- desenvolupament i aplicació de la informàtica en tots els seus camps:
 - 1) formació,
 - 2) consultoria,
 - 3) desenvolupament d'aplicacions i
 - 4) fundació d'una biblioteca tècnica.

AEDI

(Associació Estudiants de Disseny Industrial)

Objectius:

- promoció de la carrera d'Ingenieria Tècnica en Disseny Industrial de l'UJI tant dins de la comunitat universitària com fora de la mateixa;
- servir per a recolzar als estudiants d' aquesta carrera activant la seua participació en activitats extraescolars enfocades a l'enriquiment del seus coneixements.

Camerata 94

(Orquestra de Cambra de la Universitat Jaume I de Castelló)

Objectius:

- promoure la creació de grups orquestrals i vocals per tal de difondre la música de les nostres contrades;
- organitzar concerts, audicions, exposicions, conferències, cursos i qualsevol activitat que contribueisca a la promoció cultural en general.

ANOTACIONS

- ¹ Aquesta idea la desenvolupe en l'assaig "Reflexiones en torno a una nueva ciudadanía para la democracia participativa", accèssit honorífic del Premi d'assaig de la FCHS del curs acadèmic 98-99.